

והדרך טרם תמה

והדרך טרם תמה. והדרך עוד נמשכת ורדים רבים לנהר נשליך לחצותו. אלמנות לא תחפצנה אלינו לשוּב. נלך לשם... שם צפון צהלת הסוסים. האם לא שכחת דברמה פשוט היא להלדת הגיגנו החדש? דבר על האתמול, הו חכרי, למען אראה דמותי בהמיתיונים ובידני אחז טבעת היונה, או חליל אמצא בתאנה זנוחה... אנה גונחים כסופי? המה יעשוני רוצח או קרֵבן והדרך טרם תמה ועוד נלך בה ונלך. אנה ישאוני השאלות? אני מכאן, ואני משם. ואינני שם ואינני כאן ורדים רבים אשליך טרם אגיע לורד בגליל.

אלי, למה עזבתני?

אלי, אלי, למה עזבתני? למה את מרים ארשת? למה לחילים את פרמי היחיד הבטחת... למה? אני האלמנה. אני בת הדממה הזו, אני בת מלתה הנטושה למה עזבתני אלי, אלי... למה את מרים ארשת? דברים בי אמרת, שני עמים משבלת בראת, רעיון לי ארשת ולפקדתה שמעתי: לחכמתה לימים לבוא שמעתי? גרשתני? שמה להושיע וזלתי / את אויבי מן הגיליוטינה חשת. הזכות למי שכמותי לבקש אלהים בועל לי... ולבקשו אלי... אלי... למה עזבתני, למה ארשתני הו אלי, למה... למה את מרים ארשת?

נלך כבני-אדם

נלך כבני-אדם, אף לא נשוב לשום דבר... כמו היה המסע נתיבי-עבים. קברנו אהובינו בצל-עננים ובין גוצי עצים אמרנו לנשינו: לדנה לנו מאות שנים להשלים המסע לשעת-ארץ. ומטר מרבע מן הבלתי אפשרי. בכרכרות תהלים מסענו, באהל נביאים משכבנו, ממלות צוענים מוצאנו נמדד חלל במקור דוכיפת. או נזמר להקל קשי-מרחק, ונרחץ אור-ירח ארכה דרכה, חלם על שבע נשים למען תוכל שאת הדרך על פתפיה. הנד להו דקלים לרעת שמותיהן ומי תהא אם ילד הגליל ארץ מלים לנו. דבר דבר ואשעין שבילי על אבן של אבן ארץ מלים לנו. דבר דבר ונדע קצו של מסע!

הולכים אנו לארץ

הולכים אנו לארץ לא מפשרנו. עצי ערמונים אינם עצמותינו אבניה אינו עזי-מולדת מטפסות הרים בזמר. עיני אבניה אינו חכצלות הולכים אנו אל ארץ לא תולה שמש פרטית מעלינו גבירות-האגדות מוחאות כפיהן לנו: ים כנגדנו וים לצדנו אם חשה ומים יחסרו, אכלו אהבתנו ושתו דמעותינו מטפחות שחורות למשוררים. שורת פסלי שיש יעלו קולותינו מכתש יהדף אבק-זמן מעל נפשותינו. ורדים כנגדנו, ורדים לצדנו לכם תפארתכם ולנו תפארתנו. אוי לארץ בה נראה רק את הבלתי נראה: סודנו לנו התפארת: כס רגליו גרעו שבילים, הביאונו לכל בית מלכך ביתנו: רק בנפשה תמצא נפש את נפשה, או כאן תמצא מותה...

על האדמה הזו

על האדמה הזו יש בשביל מה לחיות: הססנותו של אפריל, ניחוח הלחם בשחר, דעות אשה על גברים, כתבי איסכילוס, ראשית האהבה, עשב על אבן, אמהות עומדות על חוט חליל, ופחד הפולשים מן הזכרונות.

על האדמה הזו יש בשביל מה לחיות: סופו של אלול, גברת נכנסת לשנתה הארבעים בשיא פריחתה, שעת שמש בבית אסורים, ענן מחקה עדת בריות, עם מריע לעולים פחידה אל מותם, ופחד הערצצים מן השירים

על האדמה הזו יש בשביל מה לחיות: על האדמה הזו גברת האדמה, אם ההתחלות אם הקצים. שמה היה פלסטיון. שמה עכשו פלסטיון. גברתי: יש לי זכות, כי את גברתי, יש לי זכות לחיות.

יבואו ברברים אחרים

יבואו ברברים אחרים. אשתו של הקיסר תחטף. התפים ירעמו התפים ירעמו והסוסים ירמסו גויות מן הים האגאי ועד הדרדנלים אף מה לנו ולכך? מה לנשינו ולמרוץ הסוסים? אשתו של הקיסר תחטף. התפים ירעמו. ויבואו ברברים אחרים ברברים ימלאו את חלל הערים, מעט מעל פני הים, עז מחרב משתוללת אף מה לנו ולכך? מה לילדינו ולצאצאי ההפקרות הזו?

התפים ירעמו. יבואו ברברים אחרים. אשתו של הקיסר תחטף מביתו ומביתו יצא המסע המלחמתי להשיב האהובה אל יצוע הכלולות אף מה לנו ולכך? מה לחמשים אלף הרוגים ולחתנה חפוזת זו? היולד הומרוס חדש אחרינו... והמיתוסים יפתחו שעריהם לכל?

מערבית: ראובן שניר

מזג

עוד פסטיבל

באמת לא העליתי בדעתי שאצטרך לפרסם גם את השיקולים שגרמו בסופו של דבר את אי-השתתפותי בפסטיבל השירה הבינלאומי ברור טראם, שבו הוקדש השנה ערב מיוחד לשירה ישראלית כמחווה למדינת ישראל במלאות לה 40 שנה.

לתומי סברתי כי הפעם יניחו לי, וכי לא ינסו לפרש גם את צעדי זה כדרכים המקובלות במקומנו. מתברר כי טעיתי. הפירסומים המוטעים והמטעים שהופיעו פה ושם מחייבים אותי לפרסם הבהרה זו.

אבל בפתח דברי עובדה שאף היא ממאפייניה של המציאות "התרבותית" שלנו בשנים האחרונות. שום כתב עיתונות — להוציא שלמה סלוצקי קי מעל המשמר לא טרח לפנות אלי, כדי שאמי

והסופרים הפלסטיניים הכלואים במחנה אונצאר 3 מעל כימת הפסטיבל הבינלאומי לשירה ברותר דאם. ולוא רק כדי לקרוא מיכתב זה, ולהוציא את תוכנו ליריעת הציבור האירופי הרחב, כך סברתי, אני חייב להשתתף בכנס. ואם סברתי כך שבוע לפני קיום הפסטיבל, ואף כתבתי כאן את שברעתי לעשות — מסתבר כי החלטתי שלא לנסוע היתה החלטה של הרגע האחרון. או כמעט הרגע האחרון. עובדה שכשלעצמה כבר חייבת היתה להוציא מכלל סבירות את הטיוען שהופיע בכלי-התיקשורת, לפיו לא נסעתי בגלל השי-תפתות של משורר אלמוני או משורר פלמוני. שהרי, זאת לדעת, את שמות המשוררים שהוזמנו לפסטיבל רוטרדם ידעתי שישנה שבועות לפני המועד שבו אמורים היינו לעלות במטוס. ויש לי על כך, כמו שאומרים היום "קבלות", "קבלות" בדמות מיכתבים מאת מנהל הפסטיבל, מרטין מוי, וצוות עוזריו, ובהם נזכרים במפורש שמות כל המשתתפים שבועות לפני

מיכל היימן ענת סרנטטי, העולם הזה זיפי מנשה, העולם הזה

ברנשטיין: מה שנשאר

רביקוביץ: אשה יחידה

ויולטיר: אחד משבעה

האירוע. להוציא שמו של המשורר הערבי מישל חדר איש נצרת, וכן המשוררים הערביים המודרניים בישראל ונשיא אחת משתי התא-חדויות הסופרים הערביים במדינה, אשר נוסף לרשימת המוזמנים רק יומיים לפני מועד העלייה במטוס, זאת, לאחר שהערתי את תשומת ליבו של מנהל הפסטיבל לכך, כי משורר ערבי ישראלי יחיד (נעים ערידיה) אינו עשוי לייצג כראוי את השירה הערבית הנכתבת כיום בישראל. מרטין מוי קיבל את עמדותי ושיגר הזמנה למישל חדר שעליו המלצתי.

ובכן, אם לסכם, מאחר שידעתי מזה חודש ומחצית חודש את הרכב המישראלית הפסטיבל ובכל זאת הסכמתי להשתתף בו, אין זה מתקבל על הדעת ששינוי את דעתי ברגע האחרון בגלל השתתפותו של משורר זה או אחר, (המשך בעמוד 20)

סור לו את גירסתי שלי בעניין זה. ובאמת, למה לפנות לבעלי-הדבר עצמו, כשאפשר להמציא נימוקים מנימוקים שונים, כיד הדימיון הטובה או הרעה על ממציאם.

יש עוד טעם, חוששני, לאי-פניה אל הנוגע בדבר. הרי פניה ממין זה עשויה לעתים להציג עמדה כלשהי כאור סימפאטי יותר מזה שמת-כוונים אליו. שימו לב שאמרתי רק: עשויה.

אילכך, שום פניה. אודה על האמת. באמת כבר חשבתי שאין שום דבר שבו תצליח העיתונות שלנו להפתיע אותי. עד שהפתיעה אותי שוב. להם איני חייב איפוא שום הסבר, שהרי גם לא פנו אלי לקבלו. אבל יש מי שאני חייב לו הסבר. ולכתובתו ולאוזניו מופנים הדברים הבאים.

בצדק ציין מישהו בעיתונות כי שבוע קודם שנפתח עדיין כתבתי במרור זה כי יש ברעתי לקרוא את מיכתבם של ארבעת המשוררים